

OSMANLI ARAŐTIRMALARI
XXIV

NeŐir Heyeti - Editorial Board

Halil İNALCIK - İsmail E. ERŪNSAL

Heath W. LOWRY - Feridun EMECEN

Klaus KREISER

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES
XXIV

İstanbul - 2004

KARA MURAD PAŞA'NIN BİLİNMEYEN VAKFİYESİ

*Mehmet CANATAR**

Sultan İbrahim ve IV. Mehmed devirlerinin ünlü paşalarından “Dev” lakabıyla anılsa da bazı başarıları haricinde “devlet” idaresinden pek de anlamadığı; birinde bir yıl iki buçuk ay diğerinde ise yaklaşık üç ay toplam bir buçuk yıl ve her ikisinde de istifa zorunda bırakılarak azledilmek suretiyle iki defa sadrazamlık yapmasından da anlaşılan Kara Murad Paşa'nın hayatı ve faaliyetleri hakkında Abdülkadir Özcan'ın *TTK Belleten* dergisinde çıkmış olan makalesi ile *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde yer alan maddesi kanaatimizce en kapsamlı iki çalışmayı teşkil etmektedir¹. Biz burada Kara Murad Paşa hakkında derinlemesine ortaya konulmuş olan bu bilgilere ilave olarak, onun şimdiye kadar bilinmeyen vakfiyesini sunmaya çalışacağız.

Söz konusu vakfiye, İstanbul vakıflarına ait tespit olunan tahrir defterlerinin sonuncusu olup Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi nr.543'te kayıtlı bulunan *Defter-i Evkâf-ı İstanbul el-Cildü'l-evvel* başlığını taşıyan tahrir defterinin, orijinalinde de numaralandırılmamış ilk altı varacağı içerisinde tuğradan sonra yer almaktadır. Bu tahrir defterinin bir fotokopi nüshası ise Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda Tapu ve Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi (=TK.KKA) nr. 1116'da kayıtlı bulunmaktadır.

* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

¹ Abdülkadir Özcan, “Kara Murad Paşa”, *TTK Belleten*, LXIII/237 (Ağustos 1999), Ankara 1999, s. 489-507; a.m.f., “Kara Murad Paşa”, *DİA*, XXIV, İstanbul 2001, s. 363-365. Yazara bundan sonra yapacağımız atıflar *Belleten*'deki makalesi üzerinden olacaktır.

Kara Murad Paşa vakfiyesinin tarihi, kendisinin ilk sadâreti tarihi olan 9 Cumâdelûlâ 1059 / 21 Mayıs 1649'dan² yaklaşık bir yıl sonraya denk düşmektedir. Kara Murad Paşa'nın ilk sadareti (9 Cumâdelûlâ 1059 - 7 Şa'ban 1060 / 21 Mayıs 1649 - 5 Ağustos 1650) bir yıl iki buçuk ay sürmüş bu süre sonunda hayatî tehlikeden dolayı istifa etmek durumunda kalarak Budin beylerbeyiliğine getirilmiştir³. Evâhir-i Rebî'ülâhir 1060 / 23 Nisan - 1 Mayıs 1650 tarihini taşıyan vakfiyede kendisi için kullanılmış olan ifadelerden de anlaşıldığı üzere Kara Murad Paşa o sırada vezir-i a'zam olarak bulunmaktaydı. Nitekim vakfiyede Murad Paşa "*sâhibü'd-devleti ve'l-ikbâl, nâzımu umûri cumhûri'l-ümem, mesned-nişîn-i vezâret-i 'uzmâ ve câlis-i kürsiyy-i sadâret-i kübrâ vezîr-i a'zam, vekîlü's-saltanati'l-kâhireti, âsafü'l-'ahdi ve'z-zamân, mutasarrıfu'd-devleti'l-'Osmâniyye*" şeklinde anılmaktadır.

Vakfiyede yer alan "*es-Seyyid Mehemmed Emîn bin Sun'î el-Kâdî bi-dâri's-saltanati's-seniyyeti Kostantiniyyeti'l-mahmiyye*" ifadesinden vakfiyeyi düzenleyenin İstanbul Kadısı Seyyid Mehemmed Emîn bin Sun'î (ö. 1076 / 1665) olduğu anlaşılmaktadır⁴. Vakfın kayıt ve tesciliyle görevlendirilmiş olan mütevellî ise Budak-zâde Mehemmed Ağa'dır.

Vakfa konu olan akâr, Kara Murad Paşa'nın satın almak suretiyle mülk edinmiş olduğu eski Siyavuş Paşa⁵ sarayı olup vakıf işleminin gerçekleştiği tarihten bir ay önce ve tahliyesi gerçekleştirildikten sonra adı geçen saray, mütevellî Mehemmed Ağa'ya teslim edilmiş o da tesellümde bulunmuştur. Söz konusu saray, vakfiyenin tarifine göre; Murad Paşa tarafından Siyâvuş Paşa-zâde Mustafa Paşa⁶ veresesinde "*şirâ'-i şer'î ve ibtiyâ'-ı mer'î ile*" satın alınıp

² A. Özcan, *a.g.m.*, s. 492, 493.

³ A. Özcan, *a.g.m.*, s. 494-495; Zübde-i Vekayiât'da ise "ma'zûl" olarak anılmaktadır. Bkz. Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiât* (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 255.

⁴ Sun'îzâde Mehmed Emin Efendi hakkında bkz. Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ü'l-fudalâ* (nşr. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989, 316-318.

⁵ Siyavuş Paşa hakkında Atâî şunları kaydetmektedir: "Elf-i kâmil Cumâdelâhire'sinde 'azl olunup Siyavuş Paşa def'a-i sâlisede sadrû'l-vüzerâ olmuşidi bu def'a dahi erbâb-ı ğadr mekr ve hud'a ile yaşatmayup 'âkibet şehîd ve 'arsa-i vücûddan nâ-bedîd oldı hazret-i Ebî Eyyûb kasabasında sâhil-i bahrde türbe-i mahsûsada medfûndur vezîr-i sâ'ib-tedbir idi 'âşe sa'îden ve mâte şehîden (Atâî, *a.g.e.*, s. 481-2).

⁶ Siyavuş Paşa-zâde Mustafa Paşa ile ilgili bilgilere ulaşamadık. Atâî, Siyavuş Paşa'dan bahsederken "Bir dilâver oğlu zuhûr idüp Sivas Beglerbegisi iken Eğri seferinde feth ve

mülk edinilmiş olup içerisine yine Murad Paşa, kendi malı ile “*niçe büyût ve ebniye ihdâs*” ettiği gibi satın aldığında mevcut olanların da “*ihyâ ve ta'mîr*”ini gerçekleştirmiştir.

Vakfiyede yer alan ifadelerle; “Mahmiyye-i Kostantiniyye’de Süleymâniyye altında” bulunan bu saray, bir taraftan “Fâtıma Sultân medresesine”⁷ bir taraftan “Kepenekci-zâde evleri dimekle ma'rûf evlere”, bir taraftan “Monla Çelebi evleri dimekle ma'rûf menzile”, iki taraftan ise “tarîk-ı 'âmma müntehî” bulunmaktadır. Murad Paşa'nın “mülk sarâyum” dediği bu sarây, Semavi Eyice'nin Ağakapısı olarak tarif ettiği yer ile aynı yermiş gibi görülmektedir.

Bilindiği üzere meşhur Ağakapısı'nın tam olarak ne zamandan itibaren kullanılmaya başlandığı hususu yanında, “Ağakapısı sarayının mimarisi hakkında” da yeteri kadar bilgi bulunmamaktadır⁸. Süleymaniye Camii'nin kuzeyinde, İstanbul Üniversitesi'nin bir biriminin olduğu yerde⁹ bulunan ve Ağakapısı olarak tarif olunan saray ile sunduğumuz vakfiyeye konu olan eski Siyavuş Paşa, yeni Kara Murad Paşa sarayının aynı yerler olabileceği varsayımını dikkate aldığımızda; tespit ettiğimiz vakfiyenin, ilk dönemleri hakkında oldukça az şey bilinen ve yeniçeri ağasının görev yaptığı resmi makamı ile ikamet yerini ifade eden Ağakapısı sarayının mimarisini de bir dereceye kadar aydınlattığı söylenebilir. Aynı varsayımdan hareketle, Murad Paşa'nın 1650 yılında vakfettiği bu saray, IV. Mehmed zamanında 1660 Temmuz'unda yani vakf edildikten on yıl sonra “tamamen” yanmış ve yeniden yapılmıştır.

Murad Paşa'nın, sadrazam olduğunda konağı olmadığından hükümet işlerini bir süre Ağakapısı'ndan sürdürdüğü¹⁰, Gürcü Mehmed Paşa sarayına taşınmak istemişse de bunun mümkün olmadığı ayrıca, Kadırgalimanı'ndaki

nusrete 'illet-i ahîre olmışıdi bin on hudûdında Celâlî cenginde şehîd oldu (Atâî, *a.g.e.*, s. 482) ifadesiyle belirttiği kişinin adını ise belirtmemektedir.

⁷ Bu medrese Siyavuş Paşa medresesi-sultânîsi olarak da anılmaktadır. Bkz. Nev'izâde Atâî, *Hadaiku'l-hakaik fi tekmileti's-Şakaik* (nşr. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989, indeks. Fâtıma Sultan II. Selim'in kızı olup Siyavuş Paşa'nın ise zevcesidir. Belirtilen medresenin her ikisinin adıyla da anılması bundan kaynaklanmaktadır.

⁸ Semavi Eyice, “Ağakapısı”, *DİA*, I, İstanbul 1988, s. 463.

⁹ S. Eyice, *a.g.m.*, s. 462. Burada sözü edilen İstanbul Üniversitesi birimi Botanik Enstitüsü'dür.

¹⁰ A. Özcan, *a.g.m.*, s. 492. Burada kastedilen Ağakapısı'nın, Eski ve Yeni odalar ortasında ve Divan'a yakın olarak tarif ve Çarşıkapı, Türbe civarında tahmin edilen eski Ağakapısı olması muhtemeldir. Meşhur Ağakapısı ise, sözünü ettiğimiz Kara Murad Paşa'nın Siyavuş Paşa-zâde Mustafa Paşa veresinden satın aldığı vakfiye konusu saray olmalıdır.

Siyavuş Paşa Sarayı denilen konağa taşınmasının da sözkonusu olduğu A. Özcan tarafından belirtilmekte; bunlardan Siyavuş Paşa Sarayı'nı otuzbin kuruşa satın alıp yanına büyük bir saray yaptırmaya başladığı Ahmed Refik Bey'in *Ocak Ağaları* adlı eseri referans gösterilerek işaret olunmaktadır¹¹. Buradaki bilgilerden Murad Paşa'nın Yeniçeri Ağası olması hasebiyle ikamet ettiği Ağakapısı'nın Siyavuş Paşa Sarayı ile aynı yer olmadığı ve Siyavuş Paşa Sarayı'nın Kadırgalimanı'nda bulunduğu anlaşılmaktadır. Yayınladığımız vakfiyeden ise, Kara Murad Paşa'nın vakfettiği yer ile kaynaklarda Ağakapısı olarak tarif olunan yerin hemen hemen aynı yerler olduğu, bu yerin aynı zamanda daha önce Siyavuş Paşa Sarayı olup Kara Murad Paşa tarafından Siyavuş Paşazâde Mustafa Paşa veresesinden satın alındığı sonucu çıkmaktadır. Sanat ve mimarlık tarihçilerinin bu konuyu daha iyi değerlendirebileceği düşüncesiyle bununla kifâyet ediyoruz.

[Kara] Murâd Paşa Vakfiyyesi

Defterhânede hıfz olunup mûcibiyle 'amel olunmak buyuruldu

Fi ğurre-i C. sene 1060¹²

Bismillâhirrahmânirrahîm

Hamd-i mevfûr ve senâ-i nâ-mahsûr ol vâkıf-ı cümle-i umûr ve kâşif-i esrâr-ı cumhûr hazretlerinin dergâh-ı akdes ve bârgâh-ı mukaddeslerine ref' olunur ki kâffe-i kâ'inâtı nizâm-ı bedî' üzere ibdâ' ve 'âmmе-i masnû'âtı üslûb-ı menî' üzere ihtirâ' husûsan nev'-i insâna envâ' ihsân idüp ahsen-i takvîm üzere nakş u tasvîr ve hedâyâ-yı hidâyet ve 'atâyâ-yı 'inâyet birle ba'zını mümtâz ve ser-efrâz eyleyüp kalblerini nûr-ı ma'rifet ile tenvîr eyledi ve kitâb-ı kerîm-i vâcibü't-tekrîm ve resûl-i beşîr ve nezîr-i lâzîmü't-ta'zîm irsâl eyleyüp besât-ı besîti zalâm-ı zulm ve çirkden tathîr eyledi ve ashâb-ı hayrât ve erbâb-ı müberrâtun himmet-i 'âlî-nehmet ve 'azîmet-i 'âlî-menkıbetleriyle meremmet kılup ehl-i kerrûbî ta'mîr eyledi celle celâluhu ve 'amme nevâluhu ve lâ ilâhe ğayruhu ve salât-ı salavât ve teslîmât-ı zâkiyât nebiyy-i muhtâr ve halife-i

¹¹ Ortaya koyduğumuz vakfiyeden, Ahmed Refik Bey'in verdiği bilgilerden Kara Murad Paşa'nın Siyavuş Paşa Sarayı'nı satın aldığı yolundaki bilginin doğruluğu anlaşılmaktadır.

¹² 01.06.1650 Çarşamba gününe denk düşmektedir. Vakfiye düzenlenişinden tam bir ay sonra hıfz olunmak ve gereği yapılmak üzere Defterhane'ye ulaşmıştır.

perverdigâr serdâr-ı cümle-i enbiyâ serdâr-ı “Sübhânellezî esrâ”¹³ safâ-bahş-ı şâh-nişîn-i ıstafâ Muhammed-i Mustafâ ‘aleyhi mine’s-salavâti mâ hüve’l-evfâ hazretlerinin rûh-ı mutahhar ve merkad-i münevverlerine olsun / ümmetini sebîl-i reşâda irşâd idüp dalâl ve fesâddan tahzîr eyledi ve âl ve ashâb ve etbâ‘ ve ahbâbı üzerlerine olsun ki ‘ahd-i ‘adlinde hısn-ı hasîn-i dîn-i metfîni ve beyza-i şer‘-i mübîn ve müstebîni himâyet ve hirâsetde her biri zahîr ve nasîr olup ızhâr-ı istikbâr iden eşrârı hedef-i tîr-i tedmîr ve ‘alef-i şîr-i şemşîr eylediler rıdvânullâhi te‘âlâ ‘aleyhim ecma‘în ve ‘ale’t-tâbi‘în lehum bi-ihşânin ilâ yevmi’d-dîn ve ‘alâ tebe‘i’t-tâbi‘în ve ‘ulemâ‘i‘d-dîn ve‘l-e‘immeti‘l-müctehidîn ve cem‘i‘l-mü‘minîn ve‘l-müslimîn

Allâhu te‘âlâ hasbî ve ni‘me‘l-vekîl

Mâ harrere fî matâvî hâzihi‘l-mecelleti‘l-celîleti‘d-dîniyye ve karrere fî mehâvî hâzihi‘l-vesîkati‘l-enîkati‘l-yakîniyye mine‘l-vakfi ve şerâyitihi‘ş-şer‘iyyeti ve‘l-habsi ve zevâbıtihi‘l-mu‘tebereti‘l-mer‘iyyeti cerâ külluhu ledeyye ve sahha cem‘uhu beyne yedeyye ve ennî kadaytü bi-sihhatihi ve lüzûmihi fî husûsihi ve ‘umûmihi ‘âlimen bi‘l-hilâfi‘l-cârî beyne‘l-e‘immeti‘l-eşrâfi ve ene‘l-‘abdü‘l-fakîr ilâ birri rabbihi‘l-kadîr es-Seyyid Mehemmed Emîn bin Sun‘î el-Kâdî bi-dâri‘s-saltanati‘s-seniyyeti Kostantiniyyeti‘l-mahmiyye ‘ufiye ‘anhumâ

Ve ba‘d bu kitâb-ı sıhhat-nisâb ve bu hitâb-ı ‘anberîn-nikâb ol kaziyye-i şer‘iyyetü‘l-mebnâdan mebnî ve şol maslahat-ı mer‘iyyetü‘l-ma‘nâdan menhîdür ki çün hazret-i rabbü‘l-‘izzet insâna ihşân eylediği mevâhib-i celiyye ve ‘atâyâ-yı ‘aliyye “Ve in te‘uddû ni‘metallâhi lâ tuhsûhâ”¹⁴ mısdâkıncı bir ‘add ile ma‘dûd ve bir hadd ile mahdûd olmağa kâbiliyyet mertebesinden dûr ve dâ‘ire-i imkândan mehcûrdur pes ‘âkil-i musîb ve lebîb-i edîb oldur ki “eş-şükri yesteclibü‘l-mezîd ve yertebitu‘l-‘anîd”¹⁵ hadîsinün fehvâ-yı beşâret-ihtivâsı ile ‘âmil olup her nefeste / ezkâr-ı şükri tekrâr ve âlâ-i bî-intihâ fikrini mûnis-dil-i bî-karâr ide ve nefis-i nefis-i insâmı ve rûh-ı pür-fütûh-ı kâmrâmı bu mesken-i fenâ ve mavtın-ı ‘anâya vedâ‘ etdükden sonra sebeb-i zikr-i müstetâb ve bâ‘is-i du‘â-yı müstecâb olacak nesne itmek savbına ‘inân-ı ‘azîmeti masrûf

13 İsrâ sûresi, 1. âyet (Allâh noksan sıfatlardan münezzehtir).

14 İbrâhîm sûresi; 34. âyet (Allâh’ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız).

15 Şükür (nimeti bilip izhâr etme ve sâhibini övme) daha da ziyade olmasını celbeder, hakkı bildiği halde aksini yaparı ise zapteder anlamındadır.

ve zimâm-ı himmeti ma'tûf kıla ve bu merta'-ı hayâtda eşheb-i 'ömri dâyim-i sâyim ve hatîre-i huzûrda her zamân muğtenim itmekle meydân-veğâ-yı nefsi pür-iğvâda kâr-güzâr olmayup mağlûb ve meslûb olmasından hazer idüp râhile-i âhîret için zâde ve yevm-i me'âd için i'dâd-ı 'atâda bezl ve cehd eyleye çün fahrü erbâbi'l-hayrâti'l-'izâm zahrü erbâbi'l-müberra'ti'l-hisâm bâsıtı besâti'l-ihsân 'alâ basîti'l-ğabrâ' mâhidü mihâdi'l-lutfi beyne'l-berâyâ mu'înü kavânîni'l-en'âm 'ale'l-enâm mübeyyünü devâvîni'l-'atfi 'ale'l-hâssi ve'l-'âmm sâhibü'd-devleti ve'l-ikbâl sâhibü ezyâlî'l-mecdi ve'l-iclâl ma'denü'l-cûdi ve'l-himem nâzımu umûrı cumhûri'l-ümem muslihü masâlihi Benî Âdem mütemmimü mehâmmi'l-enâmi fi'l-'âlem mesned-nişîn-i vezâret-i 'uzmâ ve câlis-i kürsiyy-i sadâret-i kübrâ vezîr-i a'zam ve a'del müşîr-i ekrem ve ekmel vekilü's-saltanati'l-kâhireti 'ale'l-ıtlâk kefilü'l-ma'deleti'l-bâhireti fi'l-âfâk âsafü'l-'ahdi ve'z-zamân vâsifü'l-emni ve'l-emân bedrü'l-'izzeti ve'l-'alâ mâlikü'l-vezâreti melike'l-vüzerâ' mutasarrıfu'd-devleti'l-'Osmâniyye lâ-zâle mahfûfen bi-sunûfi'l-'avâtıfı'r-rahmâniyye hazret-i Murâd Paşa yesserallâhu emânîhi hasbe-mâ yeşâ me'ânî-i sâlifeyi mülâhaza ve fikr ve zâd-ı âhireti tedebbür ve zıkr idüp hâb-ı ğafletden intibâh ile intibâh ve "ed-Dünyâ mezra'atü'l-âhire"¹⁶ mazmûnından âğâh / ve "mâ 'indekum yenfedü ve mâ 'indellâhi bâkin"¹⁷ nass-ı celîli tab'-ı pâk-i serî'ü'l-idrâkine meşâkk olmağla "İzâ mâte ibnü Âdem inkata'a 'ameluhu illâ 'an selâsin; ilmün yüntefa'ü bihi ve veledün sâlihün yed'û lehu ve sadakatün câriyetün"¹⁸ hadîsi şerfi fehvâsınca 'inde'l-irtihâl inkıtâ'-ı a'mâl mukarrer olduğına 'âlim olmalarıyla bir sadaka-i câriyeye 'âzim olduklarına binâ'en inşâ idecekleri hayrât ve hasenâtı tahrîr ve ihbâr buyuracakları sadakât ve müberra'tı takrîr için meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü'l-ikrâm ve mahfil-i dîn-i münîf-i seyyidü'l-enbiyâ-i 'aleyhi's-selâm bi'z-zât kendüleri hâzır ve vakf-ı âti'l-beyânı itmâm ve ahkâm-ı ber-tesbîli teslîm ve tescîl ile ihkâm için mütevellî nasb buyurdıkları beyne'l-ekâbir ve'l-a'yân Budak-zâde dimekle şehîr re'y-i tedbîrinde bî-nazîr fahrü erbâbi'l-'izz ve'l-ikbâl zahrü ashâbi'l-mecdi ve'l-kemâl Mehemed Ağa mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp vakf-ı âti't-tafsîl sudûrına değin merhûm Siyâvuş Paşa-zâde

¹⁶ Dünya, âhiretin tarlasıdır anlamındadır.

¹⁷ Nahl sûresi, 96. âyet (Sizin yanınızdaki dünya malı tükenir, Allah katındakiler ise bâkidir).

¹⁸ İnsanoğlu ölünce yapıp yapacağı işler de keşilir biter, ancak üç faaliyeti ölümünden sonra da sürer. Bunlar, kendisinden fayda elde edilen ilim, kendisine duâda bulunan sâlih evlad ve devamlılığı olan sadakadır.

Mustafa Paşa veresinden şirâ'-i şer'î ve ibtiyâ'-ı mer'î ile dâhil-i mülk-i sahîh ve hakk-ı sarîhüm olup ba'dehu içinde mahz-ı mâlum ile niçe büyüüt ve ebniye ihdâsı ile ihyâ ve ta'mîr eylediğüm mahmiyye-i Kostantiniyye'de Süleymâniyye altında vâki' işbu bir taraftan merhûm ve mağfûrûn-lehâ Fâtıma Sultân medresesine ve bir tarafı Kepenekci-zâde evleri dimekle ma'rûf evlere ve bir tarafı merhûm Monla Çelebi evleri dimekle ma'rûf menzile ve iki tarafı dahi tarîk-ı 'âmma müntehî hâriciyyeden Süleymâniyye semtine açılan taşra kapudan girildükde müceddeden binâ olunan fevkânî bir bâb tezkireci otasın ve ol otanın üzerinde meremmet olunan eski kebîr matbah ve yeniden binâ olunan bir küçük matbah ve ol matbahun içinden çıkılır müceddeden binâ olunan aşçıbaşı otası ve eskiden meremmet olunup aşçılara mahsûs olan iki ota ve iki kenîf ve bir büyük kapu içinden gidilir ta'm[îr] olunan dört mîr-âhûr ota[sı] ve yine ol dâyirede / meremmet olunan bir bâb çavuşbaşı otasın ve dört tâyfa otasın ve ikinci muhavvatada orta kapudan girildükde eskiden meremmet olunan fevkânî bir bâb kethüzâ beg otasın ve müceddeden ana muttasıl binâ olunan iki bâb ota ve altında müceddeden binâ olunan bir bâb tâyfa otasın ve fevkânî kenîf ve yine bu dâyirede müceddeden binâ olunan fevkânî iki bâb muhzır ağa otasın ve müceddeden binâ olunan re'îs otasın ve altında küttâb oturacak hâlî yeri ve yine bu dâ'ire altında eskiden meremmât olunan iki etmekci furûnı ve dört bâb ota ve Kırkçeşme'den gelen su cereyân etdüğü bir çeşme ve nerdübân yanında bir kenîf ve helvâhâne ve bir ota ve eskiden meremmet olunan büyük çaşnigîrler otasın ve iki kât kılâr ve üçüncü muhavvatada biri cedîd biri 'atîk iki bâb mehterler otasın ve bir âbdesthâne ve hammâm ve hasîr otasın ve büyük dîvânihâne ve cedîd iskemli otasın ve dehlîz ve ana muttasıl eskiden bir bâb iç oğlanlar otasın ve kâşîli iki kat kaftân otasın ve bir kahve otasın ve ana muttasıl külhan ve hammâm ve dehlîz ve kâşîli üç suffalu bir büyük ota ve anun içinde kâşîli bir bâb küçük hâs ota ve altında otun anbârı ve anun altında bir esîr zindânı ve zindân karşusunda bir büyük âhûr ve köşke gidecek dehlîz ve dehlîz üzersinde müceddeden bir ota ve şâdirvânlı bir cedîd köşk ve ana muttasıl bir kâşîli ota ve eskiden bir fevkânî ota ve bir hammâm ve yine bir kâşîli ota ve üstinde dahi bir ota ve eskiden bir 'arz otası ve bir mescid ve dehlîz ve âbdesthâne ve kenîf ve üzerlerinde telhîsci olacak bir ota ve altında sağarcı otası ve hazîne otasına giden yolda nerdübân dibinde bir büyük kılâr ve üç bâb hazîne otası ve bir hazînedâr otası ve beş bâb küçük ota bu cümleün altında bir büyük dîvânihâne oğlancıklar için / ve kemer altında ibrîkdâr otası altında yine oğlan otası dîvânihâne şeklinde ve bir kenîf ve mekteb ve bir tarafda dahi câme-

şûy-hâne ve külhan ve hammâm ve fev[kahu] mahzen ve bir dükkân ve iki havlu ve içinde bir çeşme altında bāğçede müceddeden binâ olunan köşk ve şâdir[vân] ve asmalıklar ve muhavvata-i dâhiliyyeye gidilecek yerde harem kapusunun üzerinde bir kapucı otası ve üstinde yine yedi bâb ota ve dahi üstinde biri zokâka bakar köşkli sâyiri köşksüz üç ota ve orta tabakada yine harem kapusu üzerinde kenîfi ile altı bâb hâdimler otası ve harem-i muhteremde cem'an ellibeş ota ve üç büyük hammâm ve bir küçük hammâm ve içinde çeşmelü bir matbah ve sâyir bāğçe ve dehlîzi ve taşrada ikinci muhavvatada kemer altı deve âhûrı ve on ota ve bir şâdirvân ve iki kat âhûr ve karşusunda dahi bir âhûr ve zokâk kapusu ve çeşme ve bir kalaycı dükkânı ve orta tabakada şâdirvân karşusunda iki bâb biri sarrâc ve biri na'lbend dükkânı ve bir ota ve delûler ve gönüllüler olacak altında ve üstinde başka kenîfleri ile üçer ota ve su mahzeni ve iki derziler otası ve sarrâclar otası ve iki arpa anbârı ve bir küçük anbârı müştemil mülk sarâyumı bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-menâfi' ve'l-murâfik hasbeten lillâhi'l-'azîzi'l-ğaniyy vakf-ı sahîh-i şer'î ve habs-i sarîh-i mer'î ile vakf ve habs eyledüğümden sonra şöyle şart eyledüm ki mâ-dâm ki kendüm libâs-ı hayâtı lâbis olup sıhhat bedenüme mülâbis ola kendüm sâkin ve dilediğim gibi mutasarrıf olup tebdîl ve tağyîri merraten ba'de uhrâ yedümde ola bi-emrillâhi'l-müte'âl bu dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya irtihâl¹⁹ eyledüğümde Budâk-zâde-i mezbûr Mehemed Ağa yevmî on akça vazîfe ile mütevellî olup sarây-ı mezkûrı vüzerâ-yı 'izâmdan eğer vezîr-i a'zam olanlar murâd iderse / [dile]mezse sâyirlerinden tâlib olanlara [ücre]t-i mü'eccele-i misli ile îcâr idüp [hâsı] olan ücreti evlâdumun ve evlâd-ı evlâdumun [ve ev]lâd-ı evlâd-ı evlâdumun batnen ba'de batnin [zükû]rı ve inâsı beynlerinde mîrâs gibi "li'z-zekeri mislü [ha]zzî'l-ünseyeyn" taksîm oluna ve ba'de'l-inkırâz el-'iyâzü bi'l-hâlîkı'l-feyyâz ücret-i mezkûreye karındâşum ve kız karındâşum kezâlik "li'z-zekeri mislü hazzî'l-ünseyeyn"²⁰ mutasarrıf olup anlardan sonra benüm evlâdum mutasarrıf oldukları gibi anların dahi evlâdı ve evlâd-ı evlâdı ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdı ve in sefile "li'z-zekeri mislü hazzî'l-ünseyeyn" mutasarrıf olalar anların dahi evlâdı munkarız olursa ol zaman ücret-i mezkûre yed-i mütevellî ile Medîne-i münevvere sallallâhu 'alâ menverihâ fukarâsına müstakill Surre ile irsâl oluna ve meşrûnun-lehüm bu mukâbileden beni du'â-i hayr ile yâd idüp mümkün olduğu mertebe eczâ-i şerîfe tilâvet ve sevâbını

¹⁹ Metinde irtihâl "irtihâl" şeklinde eliften sonra ye getirilmek suretiyle yanlış yazılmıştır.

²⁰ Nisâ sûresi, 11. âyet.

rûhuma ihdâ ideler ve sarây-ı mezkûr meremmete muhtâc oldukda içinde ücret ile sâkin olan vezîr-i zî-şân kereminden teberrü'an mâlî ile ta'mîr ve meremmet iderse fe-bihâ ve illâ muktezâ-yı şer'-i kavîm üzere icâresi zabt ve meşrûtun-lehüm olanlara virilmeyüp anunla ta'mîr ve meremmet oluna ve mezbûr Mehemed Ağa'nun fevtinden sonra tevliyet-i mezbûre 'utekâdan müstahikk ve 'uhdesinden [ge]lmege kâdir kimesne bulunursa ana tevcîh [oluna] bulunmazsa ma'rifet-i Vezîr-i a'zam ve Şeyhü'l-İslâm / ve re'y-i hâkimü'ş-şer' ile bir müstahikka tevcîh oluna diyü sarây-ı mezkûrî ba'de't-tahliyeti'ş-şer'iyye târîh-i kitâbdan bir ay mukaddem mütevellî-i mezbûr Mehemed Ağa'ya teslîm ve ol dahi kabz ve tesellüm ve sâyir mütevellîler gibi vakfiyyet üzere tasarruf eylediğini ikrâr ve mütevellî-i mezbûr dahi vâkıf-ı mûmâ-ileyhi cemî'-i kelimâtında tasdîk etdükdün sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh hazretleri li-ecli itmâmi emri'l-vakf muhâsamaya şürû' idüp evvelen vakf-ı 'akâr muktedâ-yı e'imme-i kibâr olan İmâm-ı a'zam ve hümâm-ı akdem Ebû Hanîfe-i Kûfî cûziye hayra'l-cezâ'i ve kûfiye katında ğayr-i lâzım husûsan İmâm-ı fâzıl-ı samedânî tilmîz-i sâni Muhammed bin el-Hasan eş-Şeybânî katında vâkıf menâfi'-i vakfi nefisine şurût eylediği sûretde vakf bi'l-külliyeye bâtil olduğına binâ'en vakf-ı mezbûrdan rücû' eyledüm mütevellî-i mezbûr sarây-ı mezkûrî bana teslîm eylesün milkiyyet üzere zabt iderüm diyüp mütevellî-i mersûm dahî müstevcib-i sevâb cevâb-ı bâ-savâb virüp eğer çi anlar katında hâl bast olunan minvâl üzeredür lâkin tilmîz-i evvel hazret-i İmâm Ebû Yûsuf el-İmâmü's-sâni katında şart-ı mezkûr sahîh ve sıhhat ise anun kavli-i şerîfi üzere mufârikun 'ani'l-lüzûm olmayup ve vakfda 'amel anun mezheb-i şerîfi ve fetvâ anun kavli-i latîfi üzere olduğu 'âmme-i kütüb-i mu'teberede mastûr ve fi zamâninâ hükkâm kavli-i esahh ve müftâ-bih ile 'amele me'mûr olmağla hilâfi ile hükmden memnû'lardur diyü redd ve teslîmden / [imtinâ]' idüp vâkıf-ı mezbûr ile husûmet [ve ni]zâ' iderek fark-ı kitâbı tevkî'-i müstetâbî ile muvakka' ve müzeyyen olan hâkim-i müterâfi'ün-ileyh şerîfü'l-cenâb-ı tûbâ-leh ve hüsn-i me'âb hazretlerine [mü]terâfi'ân ve fasl ve hükme tâlibân olduklarında hâkim-i müşârün-ileyh lâzâle beyne'l-enâmi müşârün-ileyh dahi tarafeynün delîlini tefekkür idüp [el-â]n mütevellî elinde olduğu zâhir ve taraf-ı vakfi [ter]cîh evlâ idiği bâhir olmağla 'âlimen bi'l-hilâfi el-cârî beyne'l-e'immeti'l-mezkûreti'l-eslâf şart-ı mezkûr ile sıhhat ve lüzûm-ı vakfa 'alâ kavli el-İmâm Ebî Yûsuf el-ma'hûd 'aleyhi rahmetü'l-meliki'l-ma'bûd hükmi-i şer'î ve kazâ'-i mer'î itmeğin min ba'd vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup tebdîl ve tağyîrine mecâl muhâl ve nakz ve tahvîle 'adîmü'l-ihimâl oldu. "Fe men beddelehu ba'de mâ semî'ahu fe innemâ ismuhu

'ale'l-lezîne yübeddilûnehu innallâhe semî'ün 'alîm"²¹ ve ecrü'l-vâkıfı
'alellâhi'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm cerâ zâlike ve harrere fi evâhiri şehri Rebi'ü'l-
âhir li-sene sittîn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

Düstûr-ı zî-şân vezîr-i âsaf- 'unvân hazret-i Kapudân Mehemmed Paşa ibn
el-merhûm Haydar Ağa

Fahrü erbâbi'l-'izz ve'l-ikbâl zahrü ashâbi'l-mecdi ve'l-[ce]lâl Bekdaş
Ağa Ağa-yı Yeniçeriyân sâbikan /

'Umdetü erbâbi'l-mecdi ve'l-iclâl zübdetü ashâbi'l-'izz ve'l-ikbâl
Mustafâ Ağa Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî

'Umdetü erbâbi'l-'izz ve'l-kemâl Mustafâ Ağa Kethüzâ Beyg hâlen

'Umdetü'l-mevâli'l-kirâm Hüseyin Efendi Re'îsü'l-müneccimîn

Fahrü erbâbi'l-emâcid ve'l-a'yân Mehemmed Ağa Küçük Mîrâhûr

'Umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem zübdetü ashâbi't-takrîr ve'r-rakam
Sıdkî Efendi Re'îsü'l-küttâb

'Umdetü erbâbi'l-'izz ve'l-ikbâl Mehemmed Efendi Tezkireci-i Evvel

'Umdetü'l-küttâb Mehemmed Efendi Küçük Tezkireci

Fahrü'l-a'yân Kaya Ağa Ağa-yı Silâhdârân hâlen

Malkoc Mehemmed Ağa Ağa-i Bölük

Fahrü'l-emâcid ve'l-a'yân Şeyh-zâde Çakırcıbaşı hâlen

'Umdetü'l-a'yân Hüseyin Ağa Aşağa Bölük Ağası

Solak Ahmed Çelebi ibn Sıyâmî

Fahrü'l-emâcid ve'l-a'yân Turak Mehemmed Ağa Çavuşbaşı hâlen

'Umdetü'l-emâsil ve'l-a'yân Hasan Ağa Kapucular Kethüzâsı

Fahrü'l-a'yân Mustafâ Ağa Tâbi'-i Kapudan Paşa

Fahrü'l-akrân İsmâ'îl Ağa Tâbi'-i merhûm Sâlih Paşa

Zahrü'l-a'yân Şâtur Ahmed Ağa /

Fahrü'l-akrân Kara Şa'bân Ağa Tâbi'-i Çiftelerli

Fahrü'l-akrân İpşirli Hasan Ağa

Fahrü'l-akrân Mehemmed Ağa ibn Hasan Ağa

²¹ Bakara sûresi, 181. âyet.

'Umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Monla Çelebi ibn Re'îs Efendi
Fahrî'l-akrân Kulođlı Mehemmed Ağa
'Ömer Ağa Tâbi'-i Bekdaş Ağa
Hüseyin Çelebi ibn
Mühdâr 'Ali Ağa
İbrâhîm Çelebi Tâbi'-i Mehemmed Efendi
Hazînedâr 'Ali Ağa el-Yesârî .
Hazînedâr İbrâhîm Ağa ibn
Benli 'Ömer Ağa ibn
Diyârbekrli Mustafâ Ağa ibn
Murâd Beyg Samsoncılar Odabaşısı
Türk 'Ali Ağa ibn
Murtezâ Ağa ibn
Rûm Hasan Ağa ibn
'Arab 'Anber Ağa [ibn] 'Abdullâh
Dervîş Kâsım-ı Bektaşî